REFLECTIONS UPON THE PROFANE OR SACRED TIME IN THE NOVEL *NOAPTEA DE SÂNZIENE* BY MIRCEA ELIADE

Maria Holhoș, PhD and Andra Gabriela Holhoș, Alba-Iulia

Abstract: One of the existential anxieties caught in the novel "Noapte de Sânziene" de Mircea Eliade is that of time. The characters of this novel become carriers of messages and their space of action a real maze, determined by the relationship between the sacred and the profane. The belief of the character, Stefan Viziru, that the historical events hide deep spiritual significance goes back to a period in the author's life, the period of the European exile, an initiating journey, an attempt to decode his destiny journey. In the pages of the novel one can find constant symbolical re-investments by interpreting certain national contemporary events, a philosophy of the relationship between the destiny and history of the Romanian people.
The novel, through its theme complexity and the haunting search oh the sacred in a modern world, becomes a challenge to find answers to the meaning of human existence by taking over the idea present in Mircea Eliade's studies, namely, sacred time is "circular, reversible and re-circular time".

Keywords: time, labyrinth, sacred, profane, symbolic investments.

Una dintre neliniștile existențiale surprinsă în romanul *Noapte de Sânziene,* de Mircea Eliade este cea a timpului. Personajele acestui roman devin purtătoare de mesaje, iar locul lor de acțiune formează un adevărat labirint, determinat de relația dintre sacru și profan. Convingerea personajului Ștefan Viziru că evenimentele istorice camuflează semnificații profunde de ordin spiritual fac trimitere la o perioadă din viața autorului, perioada exilului european, un traseu inițiatic, o încercare de descifrare a traseului său destinal. În paginile romanului se regăsesc mereu reinvestiri simbolice prin interpretarea unor evenimente naționale contemporane, o filosofie a relației dintre destinul și istoria neamului românesc.

Romanul, prin complexitatea tematică și obsedanta căutare a sacrului în lumea modernă desacralizată, devine o provocare de a găsi răspunsuri pentru sensul existenței umane.

1. Între realitate și miraculos

Este necesar de precizat că un capitol din *Memorii II* al lui Mircea Eliade debutează cu evenimentele petrecute în urma descinderii sale la Paris pe 16 septembrie 1945, iar capitolul în care sunt relatate acestea poartă numele *Incipit. Vita Nova.* momentul fiind considerat un nod temporal, *un climacterium tempus.*[1]Romanul este scris mai târziu, după o decantare și o analiză atentă asupra celor întâmplate într-un deceniu de viață românească, o evaluare a propriului *timp*. Nu întâmplător istoricul religiilor are în atenție mitul periodicidăților ciclice, iar aspirația sa creatoare este de a integra *timpul istoric* în *timpul cosmic, ciclic și infinit.*

[1] Angelo Mitchievici, *Ieșirea din timp: Încercările labirintului. Scurtă introducere în tehnica inefabilului*, în capitolul *Timpul „pierdut" și timpul „regăsit"* în vol. Mircea Eliade, *Noaptea de Sânziene, vol. I,* Prefață de Angelo Mitchievici, Jurnalul Național, București, 2010, p. 19.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)

Evenimentele în plan european și în mod special în plan național, manifestate ca o criză politică, par să ofere și o speranță a regenerării, conturându-se o altă perspectivă, o reînnoire printr-un alt ciclu vital.

În romanul *Noapte de Sânziene,* de Mircea Eliade sunt prezente trei motive comune cu ale basmelor românești: motivul irecognoscibil al sacrului (prezent în basmul *Făt-Frumos și merele de aur),* motivul căutării veșnice (ne amintește de basmul *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte)*, motivul dragostei intangibile (frecvent în basmele cu Ileana Cosânzeana).

O influență timpurie ar fi avut poveștile în imaginația scriitorului, cu rol inițiatic[2] și proiectate ca premisă a dorinței de *abolire a timpului* manifestată atât de pregnant în roman. Personajul principal al acestui roman abordează problema timpului, mărturisindu-și frământările față de imposibilitatea de a dezlega misterul în plan rațional. Astfel este nevoit să accepte că se simte depășit de dificultatea acestei idei care declanșează atâtea ipoteze: „Îmi spun că, probabil, experiența pe care o încerc eu este de un alt ordin decât cel rațional, și că, deci, ea nu mai aparține experienței umane, care se realizează în Timp, ci unui alt ordin de experiențe, i-aș spune extatice, care are loc dincolo de Timp..."[3] Reia această idee sub forma unei aspirații utopice: „De foarte mulți ani mă întreb dacă nu există într-adevăr niciun mijloc de a ieși din Timp, de a trăi măcar discontinuu, și în eternitate..."[4] motivând această dorință printr-o speranță infantilă: „Pentru că nu vreau să mor! [...] nu vreau să îmbătrânesc, să mă mineralizez sufletește, și într-o bună zi să mor. Vreau să trăiesc de-a pururi, tânăr, ca în basmul nostru *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte.* Cred că am acest drept: de a-mi cere partea mea de nemurire."[5]

Preocupat de importanța *semnului* (analizat în capitolul *Un înțeles al semnelor*) și de semnificația *simbolului* (comentat în capitolul *Analogii și simboluri*)[6] Mircea Eliade valorifică aceste păreri atât în operele de ficțiune cât și în teoria sa despre relația dintre *sacru* și *profan*. Ștefan Viziru, personajul principal, se remarcă între personajele eliadești prin înzestrarea de a vedea dincolo de aparențe, încercând să înțeleagă *semnele,* unul dintre „personajele-hermeneuți purtate pe diverse trasee interpretative care se intersectează permanent cu traseul lor destinal."[7]

2. Punctul de plecare și evoluția problematicii în roman

Problematica raportului dintre om și simbol este prezentă în mod obsesiv în roman. Se remarcă o încercare a autorului de a desprinde acest personaj principal, cu reminescențe ale simbolismului arhaic antropocosmic[8], din tumultul evenimentelor istorice contemporane, fără a fi scos totuși din istorie. Ștefan Viziru vede dincolo de aparențe, încearcă să înțeleagă *semne*, analizează destinul în raport cu traseul interpretativ. Modalitatea propusă de autor pentru ieșirea din monotonia cotidianului (din timpul profan) este fie acțiunea, fie contemplația, pentru Ștefan Viziru contemplația realizându-se prin actul cultural. Prezent la Londra în perioada bombardamentelor din al doilea război mondial, Viziru mărturisește că citește lucruri fără nici o actualitate cu scopul de a se smulge războiului. Chiar despre soție, copil sau țară vrea să-și amintească fie sub forma întâmplărilor din trecut, fie sub forma proiecției într-un timp imaginar.

[2] Cf. Matei Călinescu, *Despre Ioan P. Culianu și Mircea Eliade. Amintiri, lecturi, reflecții,* ediția a doua, revăzută și adăugită,Editura Polirom, Iași, 2002, pp. 105-113.
[3] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. II, ..., p. 46.
[4] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. II, ..., p. 46.
[5] *Ibidem.*
[6] Ambele articole sunt incluse în volumul *Fragmentarium,* 1939.
[7] Angelo Mitchievici, *Ieșirea din timp: Încercările labirintului. Scurtă introducere în tehnica inefabilului*, în capitolul *Noduri și semne* din Prefață la Mircea Eliade, *Noaptea de Sânziene,* vol. I, Prefață de Angelo Mitchievici, Jurnalul Național, București, 2010, p. 22.
[8] Cf. Angelo Mitchievici, *op. cit.*, p. 23.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)

Această atitudine îl ajuta să-şi păstreze un minim de libertate. Lectura devine un real scut în strădania de a-şi păstra libertatea: „Dacă se dă alarma şi mă aflu într-un metrou sau într-un adăpost, încep să citesc. *Refuz,* astfel, să fiu prezent la un foarte mărunt eveniment istoric. Citindu-l pe Shakespeare, mă smulg clipei de faţă, clipei care era menită să mă confişte, să mă terorizeze...”[9]

Eroul romanului intuieşte prezenţa sacrului, a sensului, a miracolului în lume, iar forma de manifestare are de multe ori cele mai banale forme ale profanului.

„Dar eu tot cred că există şi *altceva,* dincolo de Timp şi de Istorie, reluă Ştefan cu fervoare, şi că noi putem cunoaşte acest *altceva.* Numai că, pentru asta ni se cere un foarte mare efort spiritual.”[10] Paginile romanului oferă de repetate ori indicii că sacrul primeşte aparenţele profanului. Analizând creaţiile eliadeşti Petre Ţuţea face următoarea remarcă: „Mircea Eliade, ca hermeneut – iniţiat şi căutător – se mişcă istoric, în timp şi spaţiu prin sacru şi profan, atât în culturile arhaice, cât şi în cele moderne, păstrând opoziţia acestor două moduri ale spiritului universal.”[11]

Senzaţia că sacrul nu poate fi identificat domină discursul epic, iar personajul principal pare asaltat de gânduri devoratoare în căutarea unor semne. Pentru cei din jur

argumentele prin care încearcă să semnaleze prezenţa sacrului devin motive de a fi catalogat că abordează o atitudine infantilă. În discuţiile cu Biriş mărturiseşte dorinţa de a *ieşi din timp.* Îşi aminteşte cu satisfacţie un moment din copilărie: „Odată, când eram mic, mă întorceam acasă într-un car cu fân. Asta se petrecea la via noastră de la Râmnicu-Sărat. Adormisem şi m-am trezit deodată, singur, în carul cu fân - şi deasupra mea erau numai stele. Şi parcă totul se oprise pe loc. Parcă timpul nu mai curgea. Nu erau decât stele.”[12] Dar Eliade optează pentru scoaterea personajului din *timp,* ceea ce presupune o experienţă a sacrului. Recunoaşterea prezenţei acestui moment constituie punctul culminant al romanului, când Ştefan Viziru decide drumul pe care va merge maşina în Bois de la Bologne.

3. **Raportul umanului cu sacrul se manifestă prin atitudinea personajelor**

Căutările de cunoaştere şi de salvare se îndreaptă în sensul ieşirii din istorie „...timpul poate roade şi mistui nu numai amintirea întâmplărilor pe care chiar el le-a zămislit, amintirea evenimentelor născute din Timp şi, ca atare, condamnate să se risipească şi să se uite prin însăşi trecerea Timpului; asta înseamnă că Timpul poate ataca chiar revelaţiile venite de dincolo de el, le poate ataca, macera cu încetul şi, în cele din urmă, distruge, întocmai ca amintirea unui eveniment oarecare.”[13] Conflictul interior al personajelor şi mai restrâns conflictul exterior manifestat în discuţii care deseori păreau că vizează tematici paralele va fi aprofundat, ignorând un anumit spaţiu în speranţa abolirii temporalităţii. Ştefan Viziru considera scrisul o ocazie de a deschide o fereastră spre o altă lume, în afara timpului obişnuit, iar prietenul său Biriş susţinea că un scriitor poate trăi în istorie înainte şi după terminarea unei cărţi, dar nu poate participa la viaţa cotidiană concomitent cu scrierea operei. Un alt personaj, scriitorul Ciru Partenie, fără a fi preocupat de problemele xistenţiale, doreşte să se bucure de viaţă, fără a renunţa la actul creator.

În opera eliadescă de ficţiune unele personaje, prin căutările lor de cunoaştere, se îndreaptă spre idealul ieşirii din istorie prin abolirea temporalităţii. Spiritul acestor personaje, echilibrul fiinţei şi mai mult eternitatea, adică universalul, este indisolubil legat de Cronos: „Dacă

[9] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. I, ..., p. 314.
[10] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. II, ..., p. 263.
[11] Petre Ţuţea, *Mircea Eliade*, Ediţie îngrijită de Tudor B. Munteanu, Eikon, Cluj-Napoca, 2007, p. 17.
[12] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. I, ..., p. 299.
[13] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. II, ..., p. 263.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)

aș fi fost pictor, cred că asta m-aș fi trudit să înțeleg: s-ar putea păstra, într-un tablou, un anumit timp întru totul prielnic revelațiilor, un anumit moment calitativ deosebit de restul momentelor care alcătuiesc Timpul cosmic?"[14]Această idee a relației cu Cosmosul este reluată de obicei în discuțiile cu prietenul său Biriș: „Și cum pentru societățile moderne lumea înseamnă tot mai puțin Cosmos și tot mai multă Istorie, îți dai seama ce repercusiuni poate avea dezechilibrul acesta interior în afară de noi."[15] polemicile dintre cei doi au ca subiect o analiză amplă a relației timp istoric – timp sacru.

4. Coordonatele temporale prezente în roman

Momentele decisive în arhitectura romanului sunt legate de solstiții: noaptea Sfântului Ioan (23/24 iunie, aproape de solstițiul de vară), noaptea de Crăciun, de Sfântul Ștefan, de Anul Nou (aproape de solstițiul de iarnă). Tema romanului, conflictul dintre timpul sacru (primordial) și timpul istoric (profan) justifică prezența elementelor din mitologia solstițiară. Timpul sacru este prezentat de Eliade ca un *timp circular, reversibil și recuperabil. „*Repetarea anuală a cosmogoniei asigură reîntoarcerea *in illo tempore,* la începutul începuturilor, când fiecare lucru căpăta o formă"[16] și constituie o regenerare a timpului. O astfel de experiență poate fi trăită cu prilejul evenimentelor festive, când, teoretic, omul devine contemporan cu întâmplările de la origini încărcate de sacralitate. Natura, ca loc evident pentru manifestarea sacralității, devine în opera eliadescă reprezentată de elementele primordiale (sacralitatea celestă, apa, pământul, vegetația) în jurul cărora se grupează un însemnat număr de hierofanii. Vegetația devine simbol al vieții întregi. Regenerarea în ritmuri multiple transformă forțele vegetației într-o epifanie a vieții cosmice.

5. Timpul și paradoxuri în derularea acțiunii romanului

O primă caracteristică este prezența unui timp de plecare, urmată de succesiunea cronologică a evenimentelor. În atenția scriitorului este preocuparea de a descrie atmosfera cotidiană. Detaliile sunt menționate cu scopul de a conferi verosimilitate textul epic. În majoritatea cazurilor personajele au evoluții previzibile. Ceea ce asigură o notă particulară este *discontinuitatea (ruptura) și explorarea acestora prin respectarea logicii mitului (visului)*.

În roman sunt prezentate evenimente pe durata a doisprezece ani, iar trecerile de la un timp la altul sunt frecvente. Începutul și sfârșitul romanului sunt marcate de sărbătoarea religioasă, Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul. (24 iunie). Prima parte se întinde din iunie 1936 până în ianuarie 1942, iar a doua parte cuprinde evenimente din martie 1944 până în iunie 1948. Între cele două părți ale romanului există o ruptură, manifestată și în repartizarea pe capitole, „aceste rupturi subliniază pe de o parte expresia unei durate, pe de altă parte sugerează relații de la cauză la efect, alăturând evenimente îndepărtate în timp."[17] În capitole există perioade de tăcere, în medie trei luni la început, apoi perioade mai ample, pentru a marca o accelerare a povestirii. Timpul prezent în roman nu este unul real, ci unul imaginar. Evenimentele istorice menționate în roman contribuie la sporirea presiunii pe care *Istoria* o exercită asupra

[14] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. I, ..., p. 114.
[15] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. II, ..., p. 267
[16] Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade,* Ediție revăzută și augmentată. Traducere de Florin Chirițescu și Dan Petrescu. Cu o scrisoare de la Mircea Eliade și o postfață de Sorin Antohi, Editura Nemira, București, 1995, p. 93.
[17] Myriam Luppi, *Le temp dans Forêt Interdite* în ***„*Dosarul " Eliade XV (1984-1985) Personalitate fascinantă.* Cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, Curtea Veche, București, 2013, pp. 247-248.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)

personajelor. Maşina prezentă în roman are o funcţie arhetipală, declanşatoare a unor schimbări în economia textului epic.

Mitul povesteşte o întâmplare sacră, un eveniment care a avut loc în timpul „originilor”[18] şi romanul suport valorifică *mitul veşnicei reîntoarceri.* Ideea că regenerarea este precedată de haos este prezentă în roman, iar dispariţia lui Ştefan Viziru, prin trecerea în altă lume este precedată de dezastrul războiului.

6. Ipotezele personajelor despre ieşirea din timp - etape din viaţa ficţională *(Ştefan Viziru)*

Manifestarea prin acţiune a personajului principal se concretizează prin imaginarea camerei Sambô, o cameră la hotel, păstrată şi după căsătoria cu Ioana, dar care nu îl izola de lume deoarece pătrundeau zgomotele din camera alăturată, locuită de Spiridon Vadastra. O altă iniţiativă ar fi practicarea picturii, dar părea doar un refugiu într-o lume inexplicabilă a culorilor. Evadarea din monotonia cotidianului s-a concretizat prin urmărirea spectacolelor, nici de această dată protagonistul nu a reuşit să se detaşeze de realul evenimentelor. O altă provocare a fost valorificarea actului creator al scrisului, dovedită curând o utopie. Chiar şi fuziunea cu istoria s-a dovedit o încercare iluzorie.

O altă etapă în căutarea unui răspuns s-a dovedit manifestarea prin contemplaţie. Aspectele analizate de Ştefan Viziru au fost: iubirea, înţelegerea sfinţeniei şi cunoaşterea timpului cosmic. Aflat la Londra în timpul bombardamentelor Viziru, detaşat de evenimente, afirmă: „Ceasurile acestea anistorice îmi îngăduie să suport, în restul timpului, teroarea istoriei. În cele din urmă teroarea mă ajunge şi pe mine; dar am cel puţin satisfacţie de a fi rămas câteva ceasuri *liber*; am satisfacţia de a fi fost integrat evenimentelor în chip automat, ca un sclav care se mişcă şi se odihneşte la ordinul stăpânului. ”[19]

7. Efectele romaneşti

În roman este tulburată unitatea tradiţională a personajului, se identifică treceri bruşte de la o perspectivă la alta, se manifestă schimbări de identitate. De asemenea se remarcă o strategie abordată de scriitor prin intermediul căreia teme obsedante pentru personajul principal sunt preluate de personaje secundare. Despre călugărul Anisie, Ştefan Viziru vorbeşte cu multă înflăcărare atât soţiei Ioana cât şi prietenului Biriş sau cunoscuţilor, conu Mişu, Cătălina şi uneori chiar lui Vădastra. Constată cu stupoare că problematica abordată în discuţiile cu aceştia a fost prezentată într-un articol din *Viaţa românească* de scriitorul Partenie Ciru, fostul logodnic al Ioanei şi persoana cu care multă lume îl confunda: „Ar trebui să citeşti nuvela, continuă Biriş. Este exact povestea d-tale. Cu singura deosebire că personajul lui Partenie nu e din Sighişoara, ci din munţii Moldovei. Autorul povesteşte cum l-a întâlnit într-o seară şi au rămas de vorbă până noaptea târziu. Şi episodul cu accidentul la şira spinării, şi retragerea lui la ţară, şi tehnica integrării în timpul cosmic, şi tot ce mi-ai spus d-ta, toate acestea le-am citit acum vreo două săptămâni , în nuvela lui Partenie.”[20]

[18] *Ibidem.*
[19] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. I, ..., pp. 311-312.
[20] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. I, ..., pp. 120-121.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)

În evoluția operei apar multiplicări bizare sau dispersări ale eului (d-na Zissu din București, Stela Zissu din Portugalia, Ștefan Viziru pare să fie un alter ego al lui Ciru Partenie, Ileana pare să fie o altă ipostază a Ioanei, mult mai complexă în plan spiritual.

8. Ipostaze ale personajelor

Personajele acestui roman sunt în general intelectuali preocupați de cunoaștere și implicați în acțiuni stufoase și încâlcite, traversând labirinturi atât de frecvente în proza scriitorului. Caracteristic pentru acest roman este faptul că: „...fiecare dintre personaje încearcă depășirea condiției umane, statutul de *aservit* al propriei identități.”[21] Urmărind evoluția personajelor, o primă categorie ar fi formată din **personajele opace** – care coboară totul în profan – preotul Bursuc, mutușa lui Biriș, actrița Cătălina, Spiridon Vădastra, Stela Zissu (amanta stil *vamp* a lui Viziru), d-na Zissu croitoreasa, actorul Dan Bibicescu, învățătorul Gheorghe Vasile, Irina etc.

A doua categorie este călăuzită de cunoaștere și marcată de căutarea posibilelor semnificații conferite evenimentelor pe care le trăiesc. Își pun întrebări, găsesc similitudini, caută explicații, se raportează la timpul istoric și încearcă să confere dialogului un conținut ideologic prin abordarea problemelor grave, capitale. În această grupă pot fi incluse **personajele în curs de inițiere.** Ele discută despre iubire, despre moarte, despre război și posibila pieire sau salvare a universului, despre participarea la evenimentele istorice contemporane și deseori despre ieșirea din timp. În evoluția lor relevația coincide cu posibilitatea unei rupturi de nivel (confuzii, rătăciri, defazaje temporale transformate într-o împlinire în plan transcendent. Pot fi amintiți ca făcând parte din această categorie: Biriș, Ileana Sideri și Mihai Weissmann.

Chintesența ideilor filosofice despre sacru și profan se reflectă prin **personajele care știu să părăsească existența profană.** Trecerea de la un nivel la altul este împlinită de obicei cu ajutorul unor vehicule, considerate psihopomp. În roman, personajele din această categorie sunt călugărul Anisie, Ștefan Viziru.

9. Timpul pierdut și timpul regăsit

Nostalgia *abolirii* timpului se regăsește analizată în tratatele filosofice ale scriitorului. Problematica ce se desprinde este relația dintre om și istorie. Despre intenționalitatea studiilor lui Eliade aflăm că urmărea o permanentă raportare între omul modern și omul arhaic: „...dacă omul arhaic, a cărui tendință este de a se opune istoriei ca secvență de fenomene imprevizibile și cu valoare autonomă, prin integrarea lor în serii paradigmatice previzibile și de valoare constantă (ca întemeindu-se în evenimente înfăptuite la origini de ființe mitice), izbutește astfel să *suporte* calamitățile istorice, cum izbutește în schimb omul modern să găsească o motivație ca să reziste în istorie de vreme ce istoria își asumă un caracter tot mai coercitiv și, uneori, absurd?”[22] Ecoul acestor preocupări este ilustrat de replica personajului principal: „dacă omul ar ști cum să-și amintească, *integral*, anumite revelații, ar scăpa de Istorie.”[23]

În creațiile fantastice eliadești este frecvent toposul *selva oscura.* Ștefan Viziru a întâlnit-o pe Ileana Sideri în ajunul nopții de Sânziene într-un astfel de topos, în pădurea de la Băneasa și ca un contrapunct, sfârșitul celor doi, adică trecerea pe alt tărâm se face într-un topos asemănător, în Bois de la Boulogne cu mașina, ca mijloc psihopomp.

[21] Cornel Ungureanu, *Mircea Eliade și literatura exilului,* Editura „Viitorul românesc”, București, 1995, p. 53.
[22] Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade,* Ediție revăzută și augmentată. Traducere de Florin Chiriţescu și Dan Petrescu. Cu o scrisoare de la Mircea Eliade și o postfață de Sorin Antohi, Editura Nemira, București, 1995, p. 91.
[23] Mircea Eliade, *Noapte de Sânziene,* vol. II, ..., p. 263.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)

Romanul, prin complexitatea tematică și obsedanta căutare a sacrului în lumea modernă desacralizată, devine o provocare de a găsi răspunsuri pentru sensul existenței umane. În valorificarea dimensiunii temporale în raport cu ordinea teoretică scriitorul asigură fantasticului posibilități inestimabile, obținând efecte artistice neașteptate. Analizând timpul și strategiile fantasticului în opera eliadescă Ion Lotreanu conchide: „...Cele mai reușite pagini de proză fantastică ale lui Eliade operează în materia temporală răsturnări spectaculoase, dar, artisticește, întregul proces rămâne în sfera autenticului. Aceasta e o performanță pe care o ating foarte puțini."[24] Iar Petre Țuțea susține că: „Mircea Eliade depășește exercițiile literare, dominând momentul mistic purificator, căruia i se supune complexa lui tematică."[25]

Bibliografie:

1. ***„*Dosarul " Eliade XV (1984-1985) Personalitate fascinantă.* Cuvânt înainte și culegere de texte de Mircea Handoca, Curtea Veche, București, 2013.
2. Matei Călinescu, *Despre Ioan P. Culianu și Mircea Eliade. Amintiri, lecturi, reflecții*, ediția a doua, revăzută și adăugită, Editura Polirom, Iași, 2002.
3. Ioan Petru Culianu, *Mircea Eliade,* Ediție revăzută și augmentată. Traducere de Florin Chirițescu și Dan Petrescu. Cu o scrisoare de la Mircea Eliade și o postfață de Sorin Antohi, Editura Nemira, București, 1995.
4. Mircea Eliade, *Noaptea de Sânziene,* vol. I, Prefață de Angelo Mitchievici, Jurnalul Național, București, 2010.
5. Mircea Eliade, *Noaptea de Sânziene,* vol. II, Jurnalul Național, București, 2010.
6. Ion Lotreanu, *Introducere în opera lui Mircea Eliade,* Editura Minerva, București, 1980.
7. Petre Țuțea, *Mircea Eliade (eseu),* În loc de *Prefață: Actualitatea sacrului.* În loc de *Postfață: Petre Țuțea – ultima întâlnire* de Dumitru Chirilă. Ediție îngrijită de Ion Moldovan, Biblioteca Revistei Familia, Oradea, 1992.
8. Petre Țuțea, *Mircea Eliade,* Ediție îngrijită de Tudor B. Munteanu, Eikon, Cluj-Napoca, 2007.
9. Cornel Ungureanu, *Mircea Eliade și literatura exilului,* Editura „Viitorul românesc", București, 1995.

[24] Ion Lotreanu, *Introducere în opera lui Mircea Eliade,* Editura Minerva, București, 1980, p. 196.
[25] Petre Țuțea, *Mircea Eliade (eseu),* În loc de *Prefață: Actualitatea sacrului.* În loc de *Postfață: Petre Țuțea – ultima întâlnire* de Dumitru Chirilă. Ediție îngrijită de Ion Moldovan, Biblioteca Revistei Familia, Oradea, 1992, p. 84.

BDD-A23262 © 2016 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:20 UTC)